

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

**Випуск 7
Том 1**

Засновано у 2015 році

Рівне – 2018

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 7. Том 1 / упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 317 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу історії освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичних дисциплін Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелєх Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелєх Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Баліка Л. М. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензенти: **Сейко Н. А.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової і міжнародної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Кравченко О. О. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №3 від 29 березня 2018 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

ЗМІСТ

Павелків Р. В. Психологічні особливості та детермінанти морального розвитку особистості у дитячому віці.....	6
Беленька Г. В. Інтегровані курси в освітньому процесі вищої школи: переваги і ризики.....	17
Мельник Н. І. Європейські тенденції в модернізації професійної підготовки педагогів дошкільної освіти в Україні.	27
Крутий К. Л., Зданевич Л. В. Механізм практичної реалізації створення полікультурного мовленнєвого середовища в закладі дошкільної освіти.....	41
Семенов О. С., Семенова Н. І. Теоретичні та практичні засади застосування педагогічної технології в закладі дошкільної освіти.....	52
Дичківська І. М. Науково-методична система підготовки майбутніх вихователів до інноваційної педагогічної діяльності...	62
Врочинська Л. І. Технологія спільного педагогічного впливу вихователів і батьків на виховання гуманної поведінки старших дошкільників.....	74
Горопах Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дошкільників ціннісного ставлення до праці.....	84
Джеджера К. В. Навчальний курс «Вступ до спеціальності» як засіб дидактичної адаптації майбутніх вихователів у закладі вищої освіти.....	94
Довбня С. О. Програмово-методичне забезпечення правового виховання дітей дошкільного віку: контент-аналіз.....	107
Єськова Т. Л. Підготовка майбутніх педагогів до керівництва художньою працею в закладах дошкільної освіти.....	117
Загородня Л. П. Викладання методики забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти магістрам спеціальності «Дошкільна освіта».....	125
Козлюк О. А. Світ дитинства в науково-педагогічній спадщині Т. Поніманської	134
Косарєва Г. М. Проблема виховання толерантності у майбутніх логопедів.....	140
Кравець Л. М. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців дошкільної освіти.....	148
Куземко Л. В., Литвиненко С. В. Сучасні аспекти професійної підготовки вихователів до виховання гуманістично спрямованої особистості в дошкільному віці.....	157
Малиновська Н. В. Формування поетично-емоційної компетенції у художньо-мовленнєвій діяльності дітей.....	165
Мога М. Д. Спастика м'язів та її вплив на загальний психофізичний розвиток дітей.....	171

Павлюк Т. О. Застосування елементів народної математики в сучасних закладах дошкільної освіти.....	181
Падалка О. І. Ідеї Тамари Поніманської у підготовці майбутнього вихователя до гуманістичного виховання дітей дошкільного віку.....	189
Петрук Л. П. Дитячий фольклор як засіб морально-естетичного виховання дошкільників.....	195
Половіна О. А., Ліпчевська І. Наступність дошкільної освіти та нової української школи: реалії та перспективи.....	203
Степанова О. І. Модифікація педагогічної термінології як віддзеркалення процесу гуманізації виховання у творчій спадщині Тамари Поніманської.....	214
Улюкаєва І. Г. Світовий процес розвитку дошкільної освіти та його вплив на становлення вітчизняної теорії і практики (XIX – початок XX ст.).....	222
Фасолько Т. С. Гуманістична парадигма як основа виховання ціннісно орієнтованої особистості дитини передшкільного віку.....	233
Федоришин О. П. Fostering social skills via group work in higher education	243
Циплюк А. М. Підготовка майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища в закладі дошкільної освіти: теоретико-методичні аспекти.....	251
Щербакова К. Й. Підготовка майбутнього викладача методик дошкільної освіти.....	260
Янцур Л. А. Реалізація принципу гуманізації в навчанні дошкільників образотворчій діяльності.....	267
Доробки молодих науковців	
Марчук Г. В. Проблема формування соціального досвіду дошкільників в світлі поглядів Т.І. Поніманської.....	276
Федорова Н. В. Сутність гуманістичної педагогічної позиції майбутнього логопеда.....	285
Швець О. В. Використання поетичних творів у поєднанні з бібліотеками як засобу всебічного та гармонійного виховання дитини в закладі дошкільної освіти.....	294
Юрчук О. І. Застосування ділової гри як інноваційного методу навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	303

S.76-79. (in Ukrainian)

6. Flerina E. A. Esteticheskoye vospitaniye detey doshkolnogo vozrasta [Aesthetic Upbringing of Children of Preschool Age] / E. A. Flerina. – M.: 1969. (in Russian)

Анотация. Статья посвящена проблеме гуманизации процесса обучения дошкольников изобразительной деятельности. Отмечается необходимость учета в этом процессе интересов и возможностей детей, перспектив их дальнейшего развития. Более подробно автор останавливается на характеристике интереса к изобразительной деятельности, его проявлениях у старших дошкольников и возможностях организации изобразительной деятельности относительно разных видов этого интереса. Значительная роль уделяется педагогу, его личной компетентности, созданию атмосферы доброжелательности, уважения и внимания к каждому ребенку, его успехов и желаний.

Ключевые слова: принцип гуманизации, обучение дошкольников, изобразительная деятельность, интерес к изобразительной деятельности, личная компетентность педагога, атмосфера доброжелательности, сотворчество педагога с ребенком.

Abstract. The article deals with the problem of developing humanistic principle in teaching pre-school children fine arts. It is outlined the necessity of talking into consideration in educational process the interests and possibilities of children, the perspectives of their development. The author gives more detailed characteristics of fine arts activities development of older pre-school children and analyzes different types of creative interests of them. It is determined the personal competence and role of teacher in the process of creation atmosphere of kindness, desires and success of every child.

Key words: humanistic principle, teaching pre-school children, fine arts activities, the interest to painting, teacher's personal competence, kindness atmosphere, cooperation of teacher and child.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2018

Г. В. Марчук

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДОШКІЛЬНИКІВ В СВІТЛІ ПОГЛЯДІВ Т.І. ПОНІМАНСЬКОЇ

Анотація. Стаття присвячена аналізу особливостей формування соціального досвіду дітей дошкільного віку. Висвітлено погляди Т.Поніманської на становлення соціального досвіду дошкільників. Необхідною умовою особистісного розвитку є накопичення дитиною соціального досвіду. Важливою проблемою педагогічного процесу закладу

дошкільної освіти є формування компонентів соціального досвіду. Розв'язання її, з іншого боку, допоможе здійснити системний, цілісний підхід до розвитку дитини, з другого – співвіднести цей розвиток з життям.

Ключові слова: соціалізація, соціальний досвід, соціальна компетентність, соціальна поведінка, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в суспільстві, суттєво впливають на процес формування соціального досвіду в дітей дошкільного віку. Від того, які цінності будуть сформовані в дітей сьогодні, від того, наскільки молоде покоління буде готове до нового типу соціальних відносин, залежить розвиток нашого суспільства і в теперішній час, і в майбутньому.

Формування здатності особистості до життєвого самовизначення сьогодні є головною метою дошкільного виховання. Важливо формувати в дітей відкритість до світу людей, як потребу особистості, навички соціальної поведінки; розвивати усвідомлене ставлення до себе як вільної самостійної особистості та до своїх обов'язків, що визначаються зв'язками з іншими людьми, формувати готовність до сприймання соціальної інформації.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки однією з основних ліній всебічного виховання дошкільників є процес соціального становлення особистості. Реалізація основних ідей і цілей сучасної системи освіти передбачає необхідність удосконалення змісту і методів роботи освітніх установ; модернізацію і реформування педагогічного процесу відповідно до основних напрямів залучення дітей до різних аспектів соціальної культури, їх своєчасний соціальний розвиток. Соціальний розвиток особистості є засобом і результатом, одним із аспектів її соціалізації, що характеризується як процес засвоєння і активного відтворення індивідом соціального досвіду.

Процес соціального розвитку – це складне явище, в ході якого відбувається засвоєння дитиною об'єктивно заданих норм людського співжиття і постійне відкриття, ствердження себе як соціального суб'єкта. Ефективність соціального розвитку як результату соціалізації-індивідуалізації обумовлена дією різних факторів. В аспекті педагогічного дослідження важливим з них є освіта, мета якої – залучення до культури, її відтворення, засвоєння та створення. Соціальний розвиток можливий тільки тоді, коли людина не тільки повторює створений і побудований на основі культурних цінностей соціальний досвід попередніх поколінь, але й доповнює та поглиблює його новим [1, с. 311].

На сучасному етапі все більша кількість дослідників надають особливу увагу проблемам соціального становлення людини, посилюється інтерес до проблеми соціалізації особистості, вивчення механізмів «входження» людини в суспільство. У психолого-педагогічній науці проблеми виховання та розвитку науковці пов'язували, перш за все, з

оволодінням дитиною соціальним досвідом і намагались розглядати їх через призму формування у дітей соціального досвіду. З давніх часів у центрі уваги мислителів і філософів було питання про те, яким чином людина стає членом суспільства, воно вивчалось у рамках традиційних людинознавчих проблем.

Як зазначала Т. Поніманська, гуманістична криза людства в цілому і нашого суспільства зокрема досить різко позначилась на процесах соціалізації найменш пристосованої частини суспільства – дітей. Особистість дитини в процесі виховання ніби «розноситься» на окремі частини (інтелект, душа, естетичні смаки, моральність та інше), в результаті дитина підготовлена до школи у розумовому, фізичному, естетичному, мотиваційному планах, у соціальному все ж лишається не достатньо розвиненою. Звідси – невпевненість, моральний дискомфорт, негативізм (агресивність, інфантилізм, замкнутість тощо). Значною мірою це є наслідком відсутності цілісного підходу до формування соціальної поведінки дітей [6, с. 91].

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У психолого-педагогічній науці останнього десятиріччя виконано багато робіт, присвячених аналізу проблеми соціалізації дошкільників. У роботах обґрунтовано загальні положення і основи даної проблеми (А. Богуш, Л. Варяниця, Н. Гавриш (2006), С. Козлова (1998), О. Кононко (1998), С. Курінна, І. Печенко (2006), Т. Поніманська (2006).

Науковцями розкрито соціально-педагогічні аспекти соціалізації (Т. Алексєєнко, О. Безпалько, М. Галагузова, А. Капська, С. Литвиненко, Л. Мішик); визначено соціальну компетентність особистості на етапі первинної соціалізації (Ю. Богинська, О. Кононко, С. Курінна, І. Рогальська). У низці досліджень сучасних науковців (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, Т. Поніманська, І. Рогальська, Т. Степанова) підкреслюється роль дошкільного навчального закладу як інституту соціалізації, в якому створено умови для особистісного та соціального розвитку дитини, ознайомлення із соціальним довкіллям, засвоєння та відтворення норм поведінки, соціальних зв'язків і соціального досвіду.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей формування соціального досвіду дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний розвиток особистості є засобом і результатом, одним із аспектів її соціалізації, що характеризується як процес засвоєння і активного відтворення індивідом соціального досвіду.

Соціалізація – безперервний і багатогранний процес, що триває упродовж усього життя людини. На формування особистості певний вплив мають як біологічні фактори, так і соціальне оточення та загальнокультурні зразки поведінки в соціумі. Соціалізація охоплює всі процеси прилучення до культури, навчання і виховання, за допомогою

яких дитина засвоює норми соціальної поведінки та здатна брати участь у соціальному житті. У процесі соціалізації бере участь все оточення дитини: сім'я, сусіди, однолітки в закладі дошкільної освіти, засоби масової інформації [5, с. 14].

Соціалізація дитини передбачає набуття нею досвіду співжиття в суспільстві з іншими людьми. Процес формування особистості невід'ємний від соціального середовища, в якому вона живе і діє. Функції соціалізації пов'язані з її роллю у відтворенні суб'єкта соціально-історичного процесу, в забезпеченні наступності культури і цивілізації, в підтримці безконфліктного існування суспільства як інтегрованої системи [7, с. 6].

Оволодіння дитиною соціальним досвідом є змістом процесу перетворення дитини в дорослу людину, становлення її особистості. Психологи та педагоги, роздумуючи над проблемами виховання та розвитку, пов'язували їх, перш за все, з оволодінням дитиною соціальним досвідом і намагались розглядати їх в руслі формування у дитини соціального досвіду.

Засвоєння соціального досвіду особистістю та її соціальне становлення й розвиток внаслідок даного процесу відбувається через соціалізацію, яка включає стихійний, відносно спрямований, відносно соціально контрольований вплив суспільства на особистість і активність (свідому діяльність) самого індивіда із засвоєння цього досвіду.

Таким чином, виходячи із зазначеного вище, можна відмітити, що соціалізуючись, дитина не тільки набуває досвіду, але й реалізує себе як особистість, впливаючи на життєві обставини та оточуючих людей, оскільки джерелом соціального досвіду дітей є їх власні дії в різних життєвих ситуаціях і переживання цих ситуацій; роздуми (логічне усвідомлення) про вчинки інших людей, і їхні переживання та досвід інших людей висвітлений у творах художньої літератури, зображувального мистецтва, кіно, перероблений і «присвоєний». На нашу думку, соціальний досвід дитини є результатом соціалізації та виховання. Оволодіння дітьми соціальним досвідом відбувається двома взаємопов'язаними шляхами. По-перше, воно проходить стихійно, оскільки людина з перших днів своє індивідуальне життя вибудовує в притаманному людському світі суспільно-історичному досвіді. Дитина не просто сприймає впливи оточуючого середовища, а, взаємодіючи з іншими людьми, засвоює соціальний досвід. По-друге, оволодіння соціальним досвідом реалізується і як цілеспрямований процес, як спеціально організоване виховання та навчання.

Перебування дитини в людському оточенні сприяє становленню її соціального досвіду, соціальної компетентності, досвідченості, обізнаності; у дошкільника формуються певна соціальна поведінка, здатність бути адекватним ситуації, вимогам і сподіванням авторитетних дорослих; розвиваються соціальні потреби, здібності, мотиви поведінки та

діяльності. Набуття дошкільником соціального досвіду здійснюється через діяльність, спрямовану на орієнтування в ситуації пристосування до навколишнього [3].

Заклад дошкільної освіти є для дитини важливим соціальним середовищем, основне призначення якого – соціальна адаптація до умов життя в товаристві незнайомих дітей та дорослих. Саме заклад дошкільної освіти має забезпечити фізичне, психічне здоров'я дитини, її різнобічний гармонійний розвиток, набуття життєвого досвіду.

Т. Поніманська підкреслювала, що до головних принципів організації освітньо-виховної роботи слід віднести: єдність формування у дітей уявлень про соціальну дійсність як частину оточуючого світу, що відображає діяльність і взаємини людей, та виховання усвідомленого бажання брати участь у житті людей, що їх оточують, емоційненість як необхідну умову засвоєння дітьми соціального досвіду; достовірність та педагогічну доцільність у відборі знань про людей; комплексність застосування різних видів діяльності дітей у формуванні активного ставлення до світу людей; використання прикладу дорослого як носія знань, норм, цінностей та ін. [6, с. 92]

Необхідно зауважити, що особистісний розвиток дитини неможливий без допомоги дорослого, але й необхідно пам'ятати про міру участі педагога в цьому процесі. Вона може здійснюватись за умови, що дорослий дає дитині можливість виконувати як роль об'єкта виховного впливу, так і в ролі суб'єкта власного розвитку. Т. Поніманська наголошувала, що саме стосунки з дорослим презентують дитині суспільство, багатство відносин у ньому й уперше включають її в соціальну взаємодію [4, с.32].

Тому сучасний заклад дошкільної освіти повинен стати місцем, де дитина отримує можливість широкого соціально-практичного самостійного контакту з найбільш значущими та близькими для її розвитку сферами життя. Накопичення дитиною під керівництвом дорослого цінного соціального досвіду – це шлях, який сприяє, по-перше, розкриттю вікового потенціалу дошкільника і, по-друге, успішному входженню в доросле життя.

На думку Т. Поніманської, дітей, які відвідують дошкільний навчальний заклад, потрібно вчити розуміти значення виховної діяльності, формувати уявлення про те, що вихователі, як і батьки – найближчі дорослі, порадиники, друзі дітей. Дошкільники повинні виявляти готовність до спілкування з вихователями, радіти схваленню, цінувати довіру[5, с. 15].

Формуючи соціальний досвід дітей, вихователь звертається до особистості дитини, до її здібностей «працювати» зі своїм досвідом, над своїм досвідом, повинен спонукати дітей перебудовувати свої уявлення, набувати нові знання, виходячи за межі особистого досвіду.

Перший досвід соціальної поведінки дитина набуває в родині, яка об'єднує найрідніших людей спільними переживаннями, любов'ю,

турботою, обов'язками. Дитина повинна виявляти турботу про рідних, бажання давати радість, задоволення близьким людям, виконуючи головні правила співжиття в сім'ї. Важливо вчити дітей виявляти ініціативу у встановленні контактів, діючи в інтересах членів родини. У родині дитина набуває соціального досвіду впевненої поведінки. У неї формується відчуття власної значущості та значущості своєї поведінки. Важливо розвивати у дошкільників уявлення про те, що до вихователів, батьків. Слід виявляти повагу, турботу, необхідно прислухатися до порад і настанов педагогів, звертатися до них із запитаннями та по допомогу, не засмучувати своїх наставників, бути готовими зробити їм приємність своїми вчинками. Діти повинні виявляти готовність до спілкування з вихователем та ініціативу у спільній діяльності з ним [5, с. 14].

Таким чином, соціальний досвід дитини – це завжди результат дії, активної взаємодії з оточуючим світом. На нашу думку, оволодіти соціальним досвідом – значить не просто засвоїти певну суму знань, навичок, а оволодіти тими способами діяльності та спілкування, результатом яких він є.

Виходячи з цього, соціальний досвід як узагальнена на особистісному рівні дія виражається у вигляді компонентів: мотиваційного, когнітивного та діяльнісного. Ці компоненти зумовлюють важливі соціальні новоутворення особистості дитини: соціальні знання та переконання, соціальні установки, навички соціальної взаємодії та практичної діяльності.

Мотиваційний компонент – це сукупність соціальних потреб, інтересів, проявляється в прагненні дітей до участі в нових соціальних відносинах, в потребі спілкування з дітьми та дорослими. Характеризується тим, що увагу дітей дошкільного віку привертають і вчинки людей, і події суспільного життя, і предмети найближчого оточення, і соціальний світ в цілому; це викликає бажання дітей вдивлятися в оточуюче, шукати пояснення, пробуджує їх уяву, думки. Діти старшого дошкільного віку, цікавляться взаєминами дорослих, розмовляють про них між собою, роблять висновки й узагальнення.

Когнітивний компонент це соціальні уявлення, поняття, знання про «світ людей», проявляється в соціальних уявленнях дітей, судженнях. Характеризується тим, що уявлення дитини про соціальний світ формуються на основі знань, які вона отримує. Знання можуть виконувати різні функції в соціальному досвіді дітей, що формується:

1) інформативна функція, тобто знання несуть у собі інформацію про різні сторони соціальної дійсності, її значення полягає в тому, що дитина починає орієнтуватися в оточуючому світі;

2) емоційогенна функція виявляється в інтересі до об'єкта, що вивчається, в яскравих експресивних реакціях (сміється, плаче), в проханнях багато разів повторювати (читання казки або ін.). Малюк насолоджується враженнями, що переповнюють його, емоціями. Такий

стан надзвичайно важливий для виховання соціальних почуттів, їх розвитку;

3) регуляторна функція знань, вона проектує знання на конкретні вчинки і діяльність. Звичайно, не всі знання володіють регуляторною силою для дитини. Це залежить і від змісту знань, і від вікових та індивідуальних особливостей дітей. Одні знання можуть мати прямий вихід на діяльність та взаємини, і тоді вони стають змістом ігор, малювання, визначають (через засвоювані етичні норми) характер взаємин дитини з ровесниками і з дорослими. Є і такі знання, які не можуть бути перенесені та реалізовані в конкретній діяльності. Вони складають своєрідний багаж, перспективу розвитку.

Інформація про соціальну дійсність, про факти, події, явища, як правило, викликає у дитини певне ставлення до себе, зачіпає не тільки її розум, але і душу. Малюк переживають події, радіє їм або засмучується, дає їм моральну оцінку «добре» або «погано». Переживання інформації, а не тільки її засвоєння, робить знання значущими для дитини, завдяки чому вони вносять внесок до становлення її моральності, в картину світу, що формується [2, с. 21].

Діяльнісний компонент це навички, соціальні відносини, практична готовність до певної поведінки, тобто реалізація уявлень, цінностей, норм, що склались. Характеризується тим, що соціальний досвід розглядається як результат активної взаємодії з оточуючим світом, становлення якого не може бути обмежене лише засвоєнням певної суми відомостей, знань, навичок, зразків, оскільки пов'язане з оволодінням способами діяльності та спілкування. Соціальний досвід дитини дошкільного віку досить обмежений, однак він є механізмом регуляції соціальної поведінки. Дошкільне дитинство пов'язане з актуалізацією предметно-практичної діяльності та норм людських взаємин. Особистість дошкільника засвоює соціальний досвід, виробляє способи поводження з предметами, оцінює результативність своїх дій, утверджує свою позицію «Я» серед інших, прагне здобути визнання оточуючих, знайти собі відповідне місце в дитячому суспільстві. Соціальний досвід, до якого залучається дитина з перших років життя, акумулюється та проявляється в соціальній культурі. Засвоєння культурних цінностей, їх перетворення є одним із фундаментальних завдань освіти.

Т. Поніманська акцентує увагу на необхідності збагачувати соціальний досвід дитини в період входження у нові умови буття за такими складовими: уміння орієнтуватися у світі людей (рідні, близькі, знайомі, незнайомі; люди різної статі, віку, роду занять); здатність розуміти іншу людину, її настрій, потреби, особливості поведінки; вміння поважати інших, допомагати; обирати відповідні форми й способи спілкування та діяльності. Збагачення соціального досвіду сприяє формуванню соціальної компетентності, яка визначається як складне утворення особистості, її якість, що складається з цілого комплексу емоційних, мотиваційних,

характерологічних особливостей та виявляється в соціальній активності й гуманістичній спрямованості. Соціальну компетентність дитини Т. Поніманська розглядала як відкритість до світу людей, навички соціальної поведінки, готовність до сприймання соціальної інформації, бажання пізнати людей і робити добрі вчинки [6, с. 92].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, основою соціалізації особистості є соціальний досвід, засвоюючи який дитина здійснює власний саморозвиток та самореалізацію, стає соціально компетентною. Важливим завданням педагогічної роботи є підготовка дитини до життєдіяльності серед людей через формування соціального досвіду. Цей процес відбувається за умови створення соціального простору закладу дошкільної освіти, організації співробітництва педагогів з дітьми та дітей між собою, організації засвоєння позитивного соціального досвіду кожним вихованцем.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у виокремленні педагогічних умов формування соціального досвіду дошкільників у дошкільному навчальному закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богуш А.М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – К., 2008. – 408с.
2. Козлова С.А. Теория и методика ознакомления дошкольников с социальной действительностью / С. А. Козлова. – М., 1998. – 245с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т. І. Поніманська. – 3-тє вид., випр. – К., 2015. – 448с.
4. Поніманська Т.І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку: Монографія / Т. І. Поніманська. – Рівне: РДГУ, 2006. – 364 с.
5. Поніманська Т.І. Люди і я. Світ дорослих як чинник соціалізації особистості дитини // Дошкільне виховання. – 1999. – № 8. – С.14-15.
6. Поніманська Т. І. Формування соціальної компетентності дитини // Нова педагогічна думка. – 1998. – № 2. – С. 91-95.
7. Поніманська Т. І. Дитина і соціум // Дошкільне виховання. – 2004. – № 8 – С.4-6.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Bohush A. M. Metodyka oznaiomlennia ditei z dovkilliam u doshkilnomu navchalnomu zakladi. Pidruchnyk dlya VNZ [Method for Familiarizing Children with the Environment in a Preschool Educational Institution. Textbook] / A. M. Bohush, N.V. Havrysh. – K., 2008. – 408 s. (in Ukrainian)
2. Kozlova S. A. Teorija i metodika oznakomlenija doshkol'nikov s

social'noj dejstvitel'nost'ju [Theory and Methodology of Familiarization of Preschool Children with Social Reality] / S. A. Kozlova. – M., 1998. – 245 s. (in Russian)

3. Ponimanska T. I. Doshkilna pedahohika: pidruchnyk [Preschool Pedagogy: textbook] / T. I. Ponimanska. – 3-te vyd., vypr. – K., 2015. – 448s. (in Ukrainian)
4. Ponimanska T. I. Teoretyko-metodychni zasady humanistychnoho vykhovannya ditey doshkilnoho viku: Monohrafiya [Theoretical and Methodical Principles of Humanistic upbringing of Preschool Children: monograph] / T. I. Ponimanska. – Rivne: RDHU, 2006. – 364s. (in Ukrainian)
5. Ponimanska T. I. Liudy i ya. Svit doroslykh yak chynnyk sotsializatsii osobystosti dytyny [People and me. Adult world as a Socialization Factor for Child's Personality] // Doshkilne vykhovannia. – 1999. – No 8. – S.14-15. (in Ukrainian)
6. Ponimanska T. I. Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti dytyny [Child's Social Competence Development] // Nova pedahohichna dumka. – 1998. – No 2. – S.91-95. (in Ukrainian)
7. Ponimanska T. I. Dytyna i sotsium [Child and Society] // Doshkilne vykhovannia. – 2004. – No 8 – S.4-6. (in Ukrainian)

Аннотация. Статья посвящена анализу особенностей формирования социального опыта детей дошкольного возраста. Освещены взгляды Т. Пониманской на становление социального опыта дошкольников. Необходимым условием личностного развития является накопление ребенком социального опыта. Важной проблемой педагогического процесса дошкольного учреждения является формирование компонентов социального опыта. Решение ее, с одной стороны, поможет осуществить системный, целостный подход к развитию ребенка, а с другой – соотнести это развитие с жизнью.

Ключевые слова: социализация, социальный опыт, социальная компетентность, социальное поведение, дети дошкольного возраста.

Abstract. The particularities of formation of social experience in children of pre-school age are analyzed in the article. The views of T. Ponimanska on the development of social experience of preschool children are highlighted. A necessary condition for personal development is the accumulation of social experience by the child. An important problem in the pedagogical process of a preschool institution is the formation of components of social experience. Social experience is an action which is generalized on the personal level; it has the following components: motivational, cognitive and pragmatic. These components cause new personal growth in a child: social knowledge and beliefs, social attitudes, social interaction skills and practical activity skills. Social experience is a basis of the socialization of a person; the

child grows and fulfils personally, becomes socially aware while learning it. It is an important pedagogical task to prepare the child to live among other people while forming the social experience.

On the one hand, the components of social experience will help implement a systemic, holistic approach to the development of the child, and on the other – to link this development with life.

Key words: socialization, social experience, social competence, social behavior, pre-school children.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2018

Н. В. Федорова

СУТНІСТЬ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЛОГОПЕДА

Анотація. У статті аналізуються концептуальні засади гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів. Концепція гуманістичної педагогічної позиції базується на гуманістичній парадигмі освіти як суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і студентів. Розкривається значення формування гуманістичної педагогічної позиції логопеда, що розглядається як установка на особистість дитини, її розуміння і сприйняття та здатність здійснювати різні види міжсуб'єктної взаємодії.

Ключові слова: гуманістична педагогічна позиція, професійна позиція, логопед, гуманістична педагогіка, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Ретроспективний дискурс розвитку гуманістичної педагогіки та аналіз стану сучасної освіти переконливо доводять, що ідея гуманізму, покладена в основу найвідоміших прогресивних педагогічних учень, набуває найбільшої актуальності у вирішальні періоди суспільного розвитку, коли чітко простежується потреба певного суспільства в духовному єднанні людей.

Сучасні науковці-педагоги виявляють єдність у визнанні гуманістичної педагогіки пріоритетною, а посилення уваги до педагогічного гуманізму пов'язують не лише зі змінами в розумінні мети і методів навчання та виховання, але й стверджують, що це нова стратегія освіти, основою якої є сприяння духовному розвитку особистості, і найголовнішою вимогою сучасної освіти вважають її гуманістичну спрямованість. Таким чином, у сучасних реаліях української освіти постає проблема готовності педагога до здійснення завдань гуманістичної педагогіки в сучасних суперечливих соціально-педагогічних умовах, коли центр проблем у сфері освіти все більше зміщується з практичного рівня в

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 7
Том 1

Упорядники:
проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 29.03.2018 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 7. Том 1 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан,
Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 315 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

Віддруковано засобами оперативної поліграфії

ВРМ-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;

тел.: 0362-64-21-34